

Sjećanje na patra Miljenka Belića, SJ

Ili: ontologija radosti pred zorom svoga ispunjenja

Danijel Miščin*

»Ne znam kako će to biti na Drugoj Obali, ali se već sada radujem što ću ondje susresti moga Gospodina!« Tako je, baš nedavno, govorio p. Miljenko Belić. Prispjevši na tu Drugu Obalu o kojoj je toliko razmišljao i govorio, on bi se sada posve sigurno suglasio s riječima što ih je u svojoj duhovnoj oporuci napisao blagopokojni kardinal Kuharić: »Kad budete ovo čitali, ja ću već proći kroz iskustvo toga otajstvenog prijelaza i susreta s božanskim Suceom. Kakva spoznaja! Nova i vječna! Ljudima na zemlji nepriopćiva. Istina je otkrivena! Prijatelji, samo to je važno!«

A nama koji smo još uvijek smrtnici, bića čežnje i nade, sada ostaje privilegij pokušaja da život i misao p. Miljenka Belića uznastojimo obuhvatiti zahvalnim pogledom. Prvi je korak takva pokušaja iznijeti barem osnovne crte njegove biografije. Miljenko Belić rođen je 26. veljače 1921. u Đakovu. Razmišljajući kao metafizičar o svome rođenju, p. Belić je rado i često govorio: »Biti stvoren, to znači ili u isto vrijeme i biti ljubljen, ili uopće ne znači ništa!« U red Družbe Isusove stupio je 7. rujna 1939., a za svećenika je zaređen 14. kolovoza 1949. Propovijedajući na misi u povodu proslave svojega posljednjeg, 86. rođendana (uz 68. godinu redovništva), p. Belić je o svome svećeništvu rekao: »Mnogi traže istinu, ali bez etike, dužnosti da je slijede. Ja sam radostan što sam cijeli život mogao slijediti Krista koji je Istina.«

Nadalje, studirao je filozofiju na Filozofskom institutu Družbe Isusove u Zagrebu, a teologiju na Rimokatoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je i doktorirao 1962. godine s tezom o mariologiji hrvatskoga isusovca o. Antuna Kanižlića. Kad bi se god prisjećao pisanja svojega doktorata, uvijek je govorio da je izbor teme iznikao iz njegove pobožnosti prema Djevici, dok je izbor nacionalnog odličnika Kanižlića tumačio drugim kamenom temeljcem svoje nutrine: uz ljubav prema Bogu uvijek je naglašavao i ljubav prema svome narodu i domovini koju je, ne bez ganuća, zvao »moja Hrvatska.« Iako je predavao više filozofskih disciplina na više mjesta, njegova znanstvena i nastavna djelatnost ima jedan sadržajni i mjesni naglasak: on je bio metafizičar koji je dugi niz godina predavao ontologiju na Filozofsko–teološkom institutu i Filozofskom fakultetu Družbe Isusove na zagrebačkom Jordanovcu. Spomenimo da je predavanja iz ontologije preuzeo nakon umirovljenja p. Franje Šanca kojega se uvijek, kao svojeg učitelja, sjećao s velikim poštovanjem i zahvalnošću.

Možda baš u ovoj prilici sjećanja na p. Miljenka Belića valja još jednom ponoviti njegove riječi koje sada izgledaju kao sinteza njegova života: »Posebno volim ono evanđeosko mjesto, onu Isusovu riječ o trsu i lozi (Iv 15, 1–7). Kakva dubina!

* Dr. sc. Daniel Miščin, Filozofski fakultet Družbe Isusove, Zagreb.

Ovdje se ne radi o tome da Krist želi da čovjek bude tek pokraj njega, nego više, mnogo više. On traži i nudi urastanje, nepriopćivu bliskost Boga s čovjekom i čovjeka s Bogom. Baš to mjesto, spoj trsa i loze, mjesto je rođenja moje ontologije!« Ta zanimljiva samointerpretacija i njegove ontologije i njegova redovništva zasigurno je glavni ključ njezina razumijevanja: temeljno je uvjerenje p. Belića da se redovnik i metafizičar ne mogu razdvojiti ni u njegovu mišljenju ni u njegovu životu.

Dobar je dokaz za to jedna osobna uspomena, i neka mi bude dopušteno da je ovdje iznesem. Kada se ozbiljno oboljevši prije nekoliko godina našao u bolnici, govorio je vrlo, vrlo teško. Ipak, rekao je tada dvije rečenice. Prvo: »Najvažnija je analogija.« I doista: čitavo se njegovo nastojanje u ontologiji može podrediti metafizičkom divljenju Božjoj veličini koje biva omogućeno »alatom« analogije bića. Baš su zbog toga svi kojima je predavao upamtili važnost glasovite 6. teze njegove Ontologije. Zbog predana naglašavanja tog pitanja p. Belić je mnogima izgledao poput metafizičkog svjetioničara: cijelim se svojim bićem trudio paliti svjetlo i služiti mu, tražeći od svojih slušatelja da se i oni hrabro i s povjerenjem suoče s pučinom. Drugom je svojom rečenicom, blagošću čovjeka koji zna kome je povjervovao, tada odgovorio na moj strah od mogućeg rastanka: »Ne boj se! Ništa nas ne može rastaviti od ljubavi Kristove!« O toj neraskidivosti Krista od čovjeka, kao i o svim metafizičkim implikacijama te blizine, p. Miljenko Belić je rado govorio kao iskusni voditelj ignacijanskih duhovnih vježbi kojima je cijeli život krijepio i ohrabrivao svoju redovničku subraću, svećenike, časne sestre i laike.

No, kako se zapitao još jedan učenik p. Miljenka Belića saznajući za njegovu smrt, ako je metafizička misao p. Belića isto što i radosno traganje za nebesničkim tragovima na zemaljskim brazdama, je li možda i njegova ontologija 29. siječnja 2008. godine, kad se preselio u onostranost, doživjela preobražaj? Može li ona tim prelaskom biti dopunjena?

Kao vrsni metodičar i predavač, rado je odgovarao na pitanja svojih slušatelja. Uvijek je ohrabrivao ta pitanja, no kad bi osjetio da za potpuniji odgovor nedostaje tek predstojeća argumentacijska građa, ovako bi odgovarao: »Pitanje je svakako dobro. No, molim vas, uzmite jedan bijeli papir, zapišite pitanje i stavite ga iza posljednje rečenice naše Ontologije. Mislim da ćete tada lako moći odgovoriti.« Svatko tko je poznao p. Miljenka Belića mogao je osjetiti da on ne savjetuje drugima ono što sam ne čini. Simbolično, i on je uz posljednju rečenicu svoje ontologije stavio bijeli papir. I on je cijeli život ushićen očekivao odgovor, bivajući ipak poslušan Rilkeovu savjetu: »Pokušajte za sad voljeti sama pitanja, kao zatvorene odaje... Sada živite pitanja kako biste jednoga dana mogli živjeti život odgovora.« Cijeli njegov redovnički i mislilački život čini uvjerljivom pomisao da je na tom papiru ostalo zapisano njegovo pitanje o biti Punine na Drugoj Obali. Pogled nas od tog pitanja unatrag, prema svim slojevima njegove ontologije kojom se neumorno bavio, još jednom učvršćuje u uvjerenju da se ta ontologija s pravom može nazvati — ontologijom radosti.

No, p. Miljenko Belić u doslovnom smislu više ne poučava, on jednostavno nastavlja sam, što je razumljiva obveza njegova odnosa prema nebu. Upravo zbog

toga ne možemo pročitati tu posljednju stranicu, vrhunac njegove ontologije, jer joj oči smrtnika nisu dorasle. Pred bjelinom koja je (još) nepriopćiva, ostaje nam zahvalnost čovjeku, redovniku, teologu i metafizičaru p. Miljenku Beliću prije svega na tome što je znao biti toliko nesebičan učitelj. Ovo je vrijeme u kojem ta zahvalnost njegovu metafizičku misao predstavlja kao osluškiivanje tajnovitih zvukova Punine s Druge Obale koja ga je primila u svoje okrilje.

1. Bibliografija radova Miljenka Belića

1.1. A. Knjige

Blažena Djevica Marija — naše utočište. Mariologija o. Antuna Kanižlića D. I. (1699–1777). Excerpta ex dissertatione ad Lauream, Zagreb 1962.
 Čovjek i kršćanstvo. Razmišljanje o smislu života, Zagreb 1967.
 Metafizička antropologija, Zagreb 1993, (2. popravljeno izdanje 1995).
 Ontologija. Biti, a ne ne–biti, što to znači?, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb 2007.

1.2. B. Ciklostilska izdanja

Ontologia (latino sermone), Zagreb 1958 (Examinata et approbata 1958 in Pontificia Universitate Gregoriana).
 Ontologija, Zagreb 1982, (Đakovo 1967).
 Metafizička antropologija, Zagreb 1983 (Đakovo 1967 pod naslovom: Metafizička psihologija).
 Filozofija starih Grka i Rimljana, Zagreb 1978.
 Tri večeri o pravcima moderne filozofije, Zagreb 1982.
 Filozofija u srednjem vijeku, Zagreb 1984.

1.3. C. Članci

1944.

Našli pravi put, u: »Kalendar Srdca Isusova i Marijina«, Zagreb 1944, 87–95.

1963.

Lumen ad revelationem gentium, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 23–24.

Et beati Joseph, eiusdem Virginis sponsi, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 43–44.

Pro nobis est traditus, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 63–64.

Majko Božja milosti, moli za nas, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 83–84.

Configurati Christi sacerdotio, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 103–104.

Signum magnum, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 138—139.
U svjetlu Općeg sabora, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 151–152.
Viša instancija, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 171–172.
Čovjek i vječnost, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 178–179.
Božje Utjelovljenje i naše svećeništvo, u: »Vjesnik đakovačke biskupije« 16 (1963) 198–199.

1966.

Laičko svećeništvo, u: »Katehist«, 4 (1966) br. 2–3, 3–13.
Sakramentalni karakter — donosilac svećeničke vlasti, u: »Katehist« 4 (1966) br. 4–5, 9–20.
Laičko svećeništvo i sv. Misa, u: »Katehist« 4 (1966) br. 6, 5–18.

1968.

Aristotelis doctrina de individuo et Ioannes Duns Scotus, in: »De doctrina Ioannis Duns Scoti«. Acta Congressus Scotistici Internationalis 1966, vol. I., Romae 1968, 245–256.
Parabolas del Rey temporaly de las Dos Banderas, in: »Los Ejercicios de San Ignacio a la luz del Vaticano II«, Congreso Internacional de Ejercicios. Loyola 1966, Madrid 1968, 296–302.

1970.

»Prva od Isukrsta odkupljena«. Misli Antuna Kanižlića (1699–1777) o Otkupljenju Presvete Djevice, u: »Kačić« 3 (1970) 77–86.

1972.

Relationes hominis ad Deum indicatae in eius cognitione spirituali, u: »Deus et Homo ad mentem Ioannis Duns Scoti«. Acta Tertii Congressus Scotistici Internationalis 1970, celebrati in Wien, Romae 1972, 557–564.

1974.

Tomistički kongres, u: »Obnovljeni život« 29 (1974) 382–386.
Hrvatski dominikanci svom velikom subratu, svetom Tomi Akvinskom, u: »Obnovljeni život« 29 (1974) 395–398. Zavjet siromaštva, u: »Za bolje svjedočenje«. Zbornik radova I. redovničkog tjedna. Zagreb 1973, Zagreb 1974, str. 179–190.

1977.

Misterij sigurnosti umskog spoznavanja u nauci sv. Bonaventure, u: H. Borak (ur.), *Objava i teologija*. Zbornik radova kongresa u čast sv. Bonaventure. Zagreb, 9–11. IX. 1974, Teološki radovi 7–8, Zagreb 1977, 103–121.

Antun Kanižlić (1699–1777). Uz dvjestogodišnjicu njegove smrti, u: »Obnovljeni život« 32 (1977) 299–332.

1978.

Hylemorphismi locus eiusaue momentum in systemate Aristotelis et in systemate Sancti Thomae, in: »Atti del Congresso Internazionale, n. 9, II Cosmo e la Scienza«. Acta Congressus Thomistici Romae et Neapoli 1974 celebrati, Napoli 1978, 276–282.

Quaedam elementa analogiae entis secundum philosophiam Duns Scoti, in: »Regnum Hominis et Regnum Dei«. Acta IV Congressus Scotistici Internationalis, Patavii 1976 celebratum, vol. I., Romae 1978, 315–324.

Tomo Vereš, Iskonski mislilac, u: »Obnovljeni život« 32 (1978) 467–470.

Tomo Vereš, Iskonski mislilac, u: »Marulić« 11 (1978) 284–285.

Iskonski mislilac. Razgovor o filozofiji koja istražuje iskon i smisao, u: »Obnovljeni život« 32 (1978) 467–470.

1981.

Tomo Vereš, Filozofsko–teološki dijalog s Marxom, u: »Marulić« 14 (1981) 512–518.

1982.

Diversi modi analogiae entis auibus tum explicite tum implicite utitur S. Thomas, u: »Atti dell'VIII Congresso Tomistico Internazionale«, vol. V, »Problemi Metafisici«. Acta Congressus Romae 1980 celebrati, Citta del Vaticano 1982, 179–190.

Ljubav — osnovica bivstvovanja, u: »Obnovljeni život« 37 (1982) 44–53.

Veliki događaj u hrvatskom kulturnom zbivanju, u: »Obnovljeni život« 37 (1982) 152–156.

Tko je napisao »obilato duhovno mliko«?, u: »Vrela i prinosi« 13, Zagreb 1982, 155–163.

1983.

Umjetnik i zagonetka života, u: »Obnovljeni život« 38 (1983) 439–443.

1984.

Scoti doctrina circa momentum amoris in extruendo ente et quaedam eius applicationes, »Homo et mundus.« Studia scholastico–scotistica 8, u: »Acta Quinti Congressus Scotistici Internationalis«, Salmanticae, 21–26. septembris 1981, Ed. Societas Internationalis Scotistica, Romae 1984, 255–263.

Klasična metafizika i pitanje o smislu života, u: »Obnovljeni život« 39 (1984) 217–240.

1985.

Negdašnji hrvatski katekizmi, u: »Kateheza« 7 (1985) br. 4, 66–72.

1986.

Duh, izvor života i pokretač djelovanja, u: »Kateheza« 8 (1986) br. 2, 5–19.

1987.

Bošković's Theory of Finality — a Valuable Contribution to Metaphysics, u: »The Philosophy of Science of Ruder Bošković«. Proceedings of the Symposium of the Institute of Philosophy and Theology S. I. Zagreb 1986, Zagreb 1987, 199–235.

Parallelismus inter Christum et Mariam prouti ah Antonio Kanišlić docetur, u: »De cultu Mariano seculis XVII–XVIII«. Acta Congressus Mariologici–Mariani internationalis in Republica Melitensi anno 1983. celebrati. Vol. V. De cultu Mariano apud scriptores ecclesiasticos saec. XVIII, Romae, 1987, 521–548.

Boškovićeva nauka o finalnosti — vrijedan doprinos metafizici, u: »Obnovljeni život« 42 (1987) 229–253.

Boškovićeva nauka o finalnosti — vrijedan doprinos metafizici, u: »Filozofija znanosti Rudera Boškovića«. Radovi simpozija Filozofskog instituta D. I. Zagreb 1986, Zagreb 1987, 193–225.

Kobne posljedice jednog pristupa, (sic!, umjesto: propusta), u: »Kateheza« 9 (1987) br. 2, 63–66.

Isus Krist pred smrću, u: »Obnovljeni život« 42 (1987) 388–402.

1988.

Govor umjetnosti, u: »Obnovljeni život« 43 (1988) 327–330.

Paralelizam između Isusa i Marije kod Antuna Kanižlića (1699. — 1777.), u: »Mundi melioris origo. Marija i Hrvati u barokno doba«. Zbornik radova hrvatske sekcije IX. međunarodnog mariološkog kongresa na Malti 1983. godine, Zagreb 1988, 128–149.

1989.

Biti stvoren — što to znači?, u: »Islamska misao«, god. XI, br. 122, februar 1989, 32–33.

»Biti ili ne–biti« u svjetlu analogije bića, u: »Filozofija u susret teologiji«. Radovi simpozija Filozofsko–teološkog instituta D. I. Prigodom 50. obljetnice Filozofskog studija, Zagreb 1989, 37–98.

Čovjek neizmerno nadilazi čovjeka, u: »Pred licem smrti«. Priredio Valentin Požaić, Zagreb 1989, 89–121.

1990.

- Ordogeneseos auarundam sententiarum maioris momenti in philosophia Aristotelis, *Collectanea Franciscana* 60/1–2, 1990, 87–98.
- Božja priroda, u: »Islamska misao«, god. XII., br. 133, januar 1990, 24–25.
- Razmišljanja uz prijevod Povijesti filozofije Fredricka Coplestona, u: »Obnovljeni život« 45 (1990) 130–140.
- Pružene ruke. Razmišljanja uz knjigu oca Tome Vereša, dominikanca, u: »Obnovljeni život« 4 (1990) 306–312.
- Mogućnost filozofsko–teološkog dijaloga, u: »Filozofska istraživanja« 34, god. 10, sv. 1, Zagreb 1990, 5–15.
- Župna crkva svetog Ivana u Zagrebu (1790–1990), u: »Obnovljeni život« 5 (1990) 448–449.

1991.

- Ein Beitrag zum besseren Verstehen des Aristotelischen Lehre von »Möglichkeit« und »Wirklichkeit«, u: »Synthesis philosophica« 10, Zagreb, vol. 5 fasc. 2, 445–454.
- Ordo geneleos quarundam sententiarum maioris momenti in philosophia Aristotelis, u: »Bibliotheca Seraphico–Capuccina« 40, *Melanges Berube. Etudes de philosophie et theologie medievals offertes a Camille Berube OFMCap pour son 80e anniversaire. Editees par Vincenzo Criscuolo*, Roma 1991, 89–100.
- Kanižlić, Antun, u: »Religijsko–pedagoško katehetski leksikon«, Zagreb 1991, 295–296.
- Prilog za bolje uočavanje izvornog značenja Aristotelove nauke o »mogućnosti« i »zbiljnosti«, u: »Filozofska istraživanja« 37, god. 10, svezak 4, Zagreb 1990, 993–1001.
- Načelno opravdanje i domet spoznaje uz pomoć analogije, u: »Filozofska istraživanja« 41, god. 11, sv. 2, Zagreb 1991, 467–480.
- Nekoliko fragmenata Boškovićeve ontologije, u: »Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa o Ruderu Boškoviću«, Dubrovnik 5. — 7. listopada 1987, Zagreb 1991, 47–72.

1992.

- Nagodba među vukovima — ili poziv savjesti za opće dobro. Toma Akvinski o državi, u: »Obnovljeni život« 47 (1992) 35–52.
- Rad isusovaca na filozofiji u Hrvata u 20. stoljeću, u: »Isusovci u Hrvata«. Zbornik radova međunarodnog znanstvenog simpozija »Isusovci na vjerskom, znanstvenom i kulturnom području u Hrvata«, Zagreb 1992, 41–49.
- »... habent suafata libelli«. Uspjesi i neuspjesi Antuna Kanižlića (1699–1777) u pokušajima visoke popularizacije filozofskih misli, u: »Filozofska istraživanja« 45, god. 12, sv. 2, Zagreb 1992, 347–366.

1993.

- Šanc and Kozelj — Two Slovenian Philosophers in Croatia, u: »Synthesis philosophica«, 16, vol. 8, fasc. 2, Zagreb 1993, 443–466.
- Doprinos Franje Šanca suvremenom istraživanju Aristotelove filozofije, u: »Obnovljeni život« 48 (1993) 3–31. Isto u: »Studia vrhbosnensia 5«. Vrhbosanska katolička bogoslovija 1890–1990. Zbornik radova znanstvenoga simpozija održanog u Sarajevu 3. i 4. srpnja 1991. prigodom obilježavanja stote obljetnice postojanja te Bogoslovije. Sarajevo — Bol (na Braču) 1993, 123–147.
- U objekt upisana misao, u: »Filozofija i teologija«. Zbornik radova simpozija održanog u Zagrebu 12. i 13. studenog 1992, pod istim naslovom »Filozofija i teologija«. Uredio D. Barbarić, Zagreb 1993, 34–39.

1994.

- Šanc i Kozelj — dva slovenska filozofa među Hrvatima, u: »Filozofska istraživanja«, br. 53–54, god. 14, sv. 2–3, Zagreb 1994, 453–471.
- Jacques Maritain, Tri reformatora — Luther, Descartes, Rousseau (pogovor), u: »Crkva u svijetu«, Split 1994, br. 3, 215–230; br. 4, 379–387.
- Takozvana slobodna sigurnost i njezine etičke implikacije, u: »Filozofska istraživanja«, br. 52, god. 14, sv. 1, Zagreb 1994, 41–46.
- Prinos filozofije u teološkom pitanju o svijesti Krista kao čovjeka kojom je znao o sebi da je Božanska osoba, u: »Synthesis theologica«. Zbornik u čast p. Rudolfa Brajičića SJ prigodom 75. obljetnice života. Uredio Marijan Steiner, Zagreb 1994, 333–367.

1995.

- Jacques Maritain, Tri reformatora — Luther, Descartes, Rousseau (Pogovor: Pokušaji reformiranja nad kojima ostajemo zamišljeni), Split 1995, 237–281.

1996.

- Anicije Manlije Severin Boetije, u: »Srednjovjekovna filozofija«. Hrestomatija filozofije, svezak 2, Zagreb 1996, 223–250. U istom djelu preveo: Anicije Manlije Severin Boetije Ivanu đakonu, Kako to da supstancije jesu dobre u ovom 'da/što jesu', kad nisu 'supstancijalno dobro'? O hebdomadama, 251–266.
- Veliki skretničar. Razmišljanja o knjizi, u: »Obnovljeni život«, vol. 51, br. 5, Zagreb 1996., str. 611–615., prikaz knjige Albertus Magnus: *Philosophia realis*. Svezak prvi, priredio i preveo Tomo Vereš, »Demetra«, filozofska biblioteka Dimitrija Savića, Zagreb 1994, str. XII+231.
- Teološki motivi u Kunićevom epigrafskom ciklusu, *Sacra* u: *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 34 (1996), str. 135–142.
- Neki pristupi razmišljanju o misteriju slobodne volje u međusobnom dijalogu, u: »Dijalog. Na putu do istine i vjere, (zbornik radova u povodu 80. rođendana oca Augustina Pavlovića«, priredio Frano Prcela, Nakladni zavod »Globus«, Zagreb; Matthias Grünewald, Verlag, Mainz; Hrvatska dominikanska provincija, Zagreb 1996, str. 55–65.

1997.

Crkva i hijerarhija u životu i spisima Ivana Merza, u: »Obnovljeni život«, 1997, br. 3–4, str. 271–282.

1998.

Jonathan Barnes: Aristotel. S engleskog preveo Filip Grgić, »Kruzak«, Zagreb 1996., 156 str. Belićev prikaz u: *Filozofska istraživanja*, 68, god. 18, sv. 1, Zagreb 1998, u rubrici Recenzije i prikazi, str. 256–260.

Moderan, nemoderan, ali Božji! U: »Nova tribina. Semestralna revija za religiju, kulturu i misaonu orijentaciju. Dosje Stepinac«, godina IX, prosinac 1998., br. 17, str. 55–57.

1999.

Znanje (scientia) i mudrost (sapientia). U: »Scopus«. Časopis za filozofiju studenata Hrvatskih studija, Zagreb, svibanj 1999., str. 25–49.

Duhovni lik. U: »Sluga dobri i vjerni.« Život i djelo mons. Andrije Majića. Zbornik radova sa Studijskog dana, Mostar 17. lipnja 1998. Priredio Željko Majić, Mostar 1998. Izdavač: Biskupski ordinarijat Mostar, biblioteka »Crkva na kamenu«, knjiga 48., str. 53–59.

2000.

Philosophical work of the Jesuits among the Croats in 20th Century. U: »Jesuits among the Croats«. Proceedings of the international symposium »Jesuits in the Religious, Scientific and Cultural Life among the Croats«, October 8–11 1990., Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb 2000., str. 172–181.

Doprinos istraživanju relativne kronologije Aristotelovih djela. U: »Ljubav prema istini«. Zbornik u čast Tome Vereša O. P. prigodom 70. rođendana i 50 godina redovničkih zavjeta, priredio Anto Gavrić O. P., Dominikanska naklada »Istina«, Zagreb 2000., str. 209–219.

2001.

Život i umiranje bosanskih franjevaca pod križem. Nadopuna primjedaba o odlasku isusovaca iz Travnika g. 1945. U: »Obnovljeni život«, broj 3, god. 2001., str. 389–396.

Kanižlić (Antun). U: *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*. Sous la direction de R. Aubert. Fascicule 165 (Letouzey et Ané, Paris, 1912), coll. 913–914.

2004.

Na putu prema središnjim temama o čovjeku. Pogovor Miljenka Belića u knjizi: Siniša Očuršćak: »Filozofski zapisi, pjesme i odjeci«. Uredio Daniel Miščin, Zagreb 2004., str. 491–495.